

Belgelerde ve Anılarda Bir Malzeme Hocası: Prof. Ziya Baban ve “Yaklaşık Yarım Asır Önce Malzeme Dersleri” Hakkında...

*A Material Teacher in the Documentation and in the Past:
Professor Baban and About*

Halit Yaşa ERSOY, Ümit ARPACIOĞLU

ÖZ

İstanbul Teknik Okulu (İTO)/İstanbul Devlet Mühendislik Mimarlık Akademisi (İDMMA) hocalarından Prof. Ziya Baban'ın adeta bir bayrak yarışındaki gibi, her bayrağın devredilme aşamasında kısa bir süre birlikte koşularak ve sonunda devredilerek... 1974 yılında İDGSA Yük. Mimarlık Bölümü Yapı Malzemesi dersi hocalığından istifa etmesine dek devam eden akademi hikayesi. Bu dönemin son “Malzeme Hocası”, Prof. Ziya Baban sadece İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'nde değil, İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi'nde görevli; kadrosu Yıldız'da. Ancak, yaklaşık kırk beş yıllık hocalık yaşamının bir yirmi beş yılını Akademi ile de paylaşmış Ziya hocanın çeyrek asırlık bir dönemini ele alan bir çalışma.

Anahtar sözcükler: Malzeme dersi; mimarlık tarihi; Prof. Ziya Baban.

ABSTRACT

A material teacher in the documentation and in the past: Professor Baban and About “Materials Lessons” about half a century ago... In Istanbul Technical School (ITO) / Istanbul State Engineering and Architecture Academy (İDMMA) Professor Ziya Baban is almost like a flag race, each flag in the transfer phase run together for a short period of time and revolve to the other In 1974, İDGSA Burden . The story of the academy which continues until the resignation of Building Material lesson of the Department of Architecture. The last Material Teacher of this period, Prof. Ziya Baban, not just at the Istanbul Fine Arts Academy, but also he is in Istanbul State Engineering and Architecture Staff at the Academy at Yıldız. However, a study of a quarter century of Ziya teacher who shared a twenty-five years of his life as a teacher with about forty-five years of teaching.

Keywords: Materials lessons; material teacher; Prof. Ziya Baban.

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü Yapı Fiziği ve Malzeme Bilim Dalı, İstanbul

Başvuru tarihi: 21 Ağustos 2017 - Kabul tarihi: 08 Mayıs 2018

İletişim: Halit Yaşa ERSOY. e-posta: yasahe@gmail.com

© 2018 Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi - © 2018 Yıldız Technical University, Faculty of Architecture

Şekil 1.

Giriş

“Yaklaşık Kırk Yıl Öncesi; 1970’lerin Ortalarına Doğru...”

“Güzel Sanatlar Akademisi’nde Asistanım, 1982 veya 1983 yılı olsa gerek, tam da hatırlayamıyorum, o günlerde Kürsü Başkanımız olan Doç. Dr. Murat Eriç’in isteği ve teşviki ile Kürsü’de geçmiş yıllarda görev almış olan üç eski hocamızın fotoğraflarını kronolojik sırada asmıştık. Üç fotoğraf... Sırası ile Ord. Prof. / Muallim Mahmut Şükrü Işık, Profesör / Öğretmen Tarık Artel ve Prof. / Öğretmen Ziya Baban. ... ..”

Mimarlıkta Malzeme Dergisi’nin 24. sayısında yer alan Mahmut Şükrü Işık hakkındaki yazımız böyle başlıyordu. Ve başta da yukarıda sözü edilen hocaların fotoğrafları ile...

Adları geçen üç hocamız, Güzel Sanatlar Akademisi’nin, kısaca “Akademi”nin, günümüzdeki adı ile Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi’nin kuruluşundan bu yana, Mimarlık Bölümlerinde Yapı Malzemesi ile ilgili derslerde görev almışlar. Hocalık yaşamına 1892 yılında (R.1308) mezun olduğu Hendese-î Mülkiye Mektebi’nde (İTÜ) “Kimyanın Mühendisliğe Tatbiki” ve “İlm-ül Arz Velmaadin” (Jeoloji ve Mineraloji) derslerinde “Muallim Muavinliği” ile adım atan, 1908 yılında Akademi’de “Malzeme-î İnşâiyye” dersi ile görevlendirilen Mahmut Şükrü Bey ile başlayan yaklaşık yetmiş yıllık dönem, İstanbul Üniversitesi Doçentlerinden Tarık Artel’in Akademi kadrosuna katılması ile devam ederek, İstanbul Teknik Okulu (İTO)/ İstanbul Devlet Mühendislik Mimarlık Akademisi (İDMMA) hocalarından Prof. Ziya Baban’ın 1974 yılında İDGSA Yük. Mimarlık Bölümü Yapı Malzemesi dersi hocalığından istifa etmesine dek, devam ediyor. Adeta bir bayrak yarışındaki gibi, her bayrağın devredilme aşamasında kısa bir süre birlikte koşularak ve sonunda devredilerek...

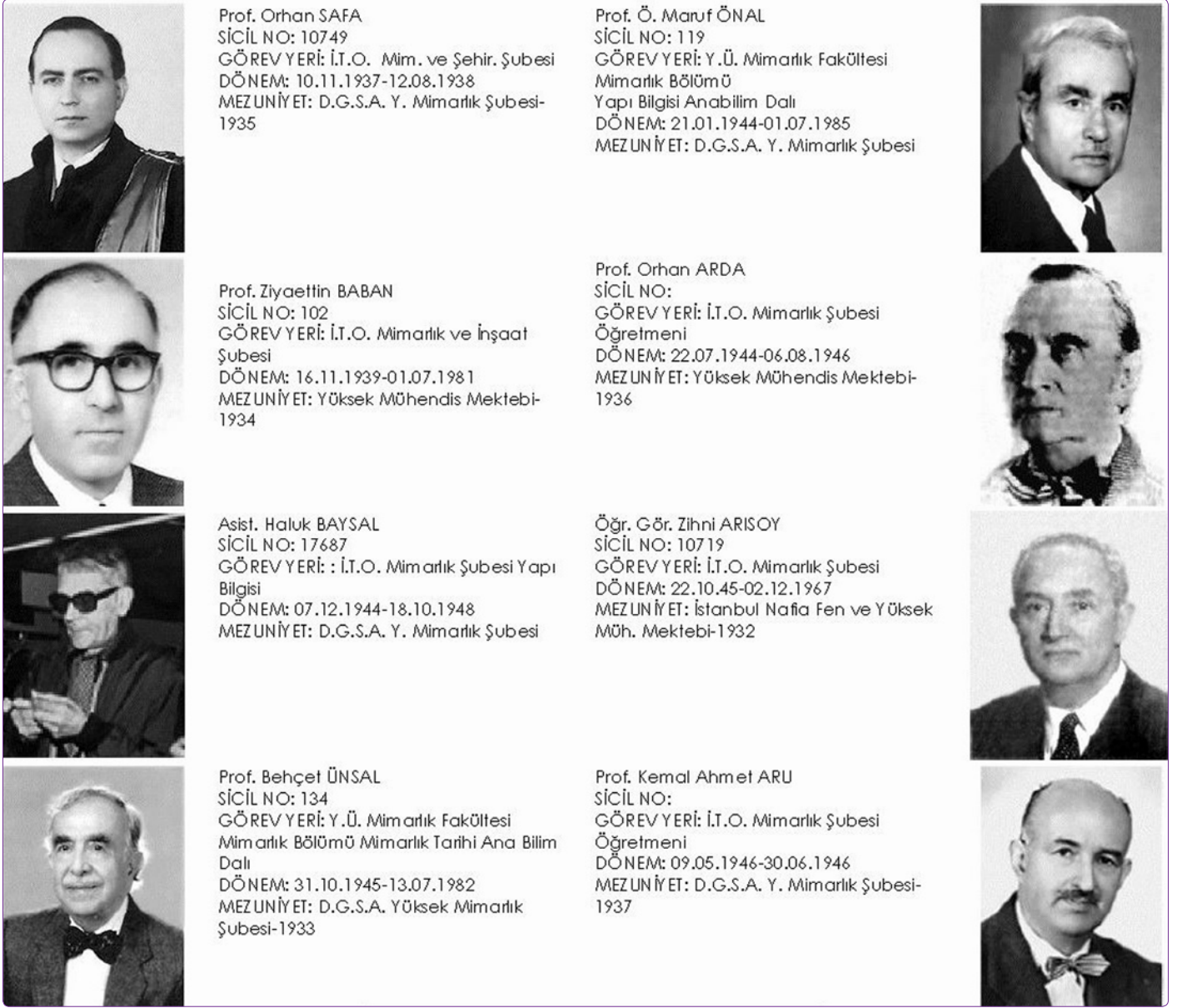
Yukarıda da değinildiği gibi, bu dönemin son “Malzeme Hocası”, Prof. Ziya Baban sadece İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi’nde değil, İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi’nde görevli; kadrosu Yıldız’da. Ancak, yaklaşık kırk beş yıllık hocalık yaşamının bir yirmi beş yılını Akademi ile de paylaşmış, çeyrek asırlık bir dönemini...

Gözüm tekrar duvardaki fotoğraflara takılıyor. Bunlara, zaman içinde Malzeme Derslerinde görev üslenen, ancak artık “Kürsü”den ayrılmış olan diğer hocalarımızın da fotoğrafları eklenmiş... Rahmetli Ziya Bey’den sonra görevi tümü ile üstlenerek Kürsü’nün gerçek akademik kurumsal yapısının oluşmasında her açıdan yeri olan Kürsü/ Bilim Dalı başkanımız Prof. Dr. Murat Eriç, gerçekten yaşamının verimli bir döneminde, erken kaybettiğimiz hocamız İnşaat Yük. Müh. Aka Baldaş, gene Murat Bey ile birlikte Kürsü’nün eğitim öğretim yükünü üstlenmiş olan ve yanı sıra belirli dönemlerde Kurum’da ayrıca farklı sorumluluklar da üstlenmiş olan hocamız, ağabeyimiz Dr. Ünver Anıl... Murat Bey, Ziya Beyden sonra Malzeme Kürsüsü / Yapı Fiziği ve Malzeme Bilim Dalı Başkanlığı’nı yaklaşık otuz yıl sürdürdü. Onun döneminde Malzeme Laboratuvarları kuruldu ve Kürsü, yapı malzemesinin yanı sıra, onunla doğrudan ilişkili olan fiziksel çevre denetimi ile ilgili hususları da kapsar şekilde “Yapı Fiziği ve Malzeme Kürsüsü” ne / Bilim Dalı’na dönüştü. Ve 1980’li yılların ortalarında Lisansüstü programını; Yüksek Lisans ve Doktora programlarını açtı. Ve Murat Bey’in hepimizin yetişmesinde önemli katkıları oldu, özellikle de her koşulda açık teşvikleri.

Zaman gerçekten büyük bir hızla akıp gidiyor. Sanırım tekrar kırk yılı aşkın bir süre gerilere gidiyorum; üçüncü resme gözüm takılı. Sanırım duvarda sırasıyla asılı olan üçüncü fotoğraf ile dördüncü arasında bir yerlerdeyim. Gözümün önüne birden ilkokul dördüncü, beşinci sınıflardaki duvardaki uzun “Tarih Cetveli” geliyor. Kronolojik bir dizgide çeşitli olayları içeren bir “cetvel”. Ve işte karşımda farklı bir tarih cetveli var gibi; hocaların fotoğraflarının oluşturduğu farklı bir kronolojik dizgi. Ve ben de, yukarıda değindiğim gibi, yaklaşık kırk üç yıl öncesi orada, iki fotoğrafın arasında bir yerlerde buluyorum düşüncelerimi; hatırladıklarım bağlamında...

İki fotoğrafın, çerçevelerinin arasındaki ince duvar şeridinin beyaz boşluğunda, aklımdan geçenlerin, hatırladıklarımın hepsi kayıtlı gibi. Akademi’nin Yüksek Mimarlık Bölümü’nde, I. Devre’nin ikinci sınıfına geçmişiz; III. ve IV. yarıyıllar. O dönemlerde Yapı Malzemesi dersi yanılmıyorsa ikinci sınıfta; bir yıllık bir ders bu... Özellikle dönem başlarında öğrencilerin aralarında konuştukları konular arasında hocaların da adları geçiyor. Bu çerçevede o yıl alacağımız Yapı Malzemesi dersinin ve hocası Ziya Bey’in de. Dersi almış öğrencilerin genelde izlenimleri Hoca’nın sakin, zarif bir insan olduğu yönünde, tek kelime ile olumlu... Kimseyi kırmamaya, incitmemeye özen gösteren nazik bir insandan söz ediyorlar. Ve derslerde genelde beton konusuna, çimento, kum, çakıla ağırlık veriş ve kendisine derslerde destek, yardımcı olan, Ziya Hoca’nın bizlere aktarılan ifadesi ile “Murat Bey oğlumuz,” olarak ifade ettiği Asistan Murat Eriç’ten.

Dönem başlayıp, derse girdiğimizde, Murat Bey Doçent olarak karşımızda idi. Ziya Bey Akademi’den ayrılmış ve

Şekil 2. YTÜ Mimarlık Fakültesi'nin; "Yıldız"daki bir dönemin emekli hocaları; Ziya Bey ve diğer hocalarımız...

Doç. Dr. Murat Eriç dersleri devralmıştı, Kürsü'nün yeni asistanı Yük. Mimar Ünver Anıl da ona yardımcı oluyordu. Sonuçta, Ziya Bey'den Yapı Malzemesi dersi alamadık, hocamız olmadı.

Sonraki yıllar, 1979 yılında mezun olduktan sonra Akademi'ye asistan olarak girdiğimde, öğrencisi olduğum kurumu farklı bir açıdan da tanıyabilmek için kayıtları, evrakı gözden geçirirken gördüm ki, Ziya Bey 1973/74 Eğitim Öğretim Yılı sonunda, 07 Mayıs 1974 tarihinde Akademi'den kendi isteği ile ayrılarak, görevi o dönemlerde Doktora Çalışmasını tamamlayarak, "Doçent"liğe yükseltilen değerli hocamız Doç. Dr. Murat Eriç'e devretmiş. Ve Ziya Bey zorunlu emeklilik yaşını doldurduğu Temmuz'1981 tarihine kadar "Yıldız"daki (İDMMA) görevine devam etmiş.

Bu yazı, ağırlıklı olarak hocamızın, "iki kurumun" ve dolayısıyla yüzlerce Mimarlık ve Mühendislik Bölümü mezununun hocası Prof. Ziya Baban'ın Akademi'deki günleri üzerine.; ve dolayısıyla biraz da Akademi, DGSA ağırlıklı...

Ziya Baban, Kısa Biyografi: "Yıldız" ve "Akademi'deki Yıllar

Güzel Sanatlar Akademisi Yüksek Mimarlık Şubesi, Yapı Malzemeleri Kürsüsü içyazışmalar klasöründen 04 Ocak 1951 tarihli bir yazı.; Güzel Sanatlar Akademisi Müdürlüğü'ne hitaben kaleme alınmış, altındaki imza "Akademi Öğretmeni Tarık Artel":

"Ek görev olarak okutmakta bulunduğum Yapı Malzemesi dersinin uhdemden alınarak Akademi dışı bir hoca-

ya tevdi edildiğine 28/12/1950 tarih ve 2576 sayılı yazınızla 31/12/1950 tarihinde muttaliğ¹ oldum. Tamamen bir ihtisas ve tedris meselesiyle alâkalı bulunan böyle bir işlemin yapılmasında mütaleam² alınması icab ederken vaziyetten haberdar edilmeliğime dahi lüzum görülmeden Yüksek Mimarlık Şubesi Şefliği tarafından yapılan usulsüz bir muamelemin neticesi olan bu durum hakkındaki düşünce ve dileklerimi arz etmeği bir borç bilir ve bu vazifemi yapmağa müsaade etmenizi rica eylerim: ... ..” Ve bu yazıya cevaben GSA Müdürlüğü'nün 08 Ocak 1951 tarihli yazısı:

“Sayın Tarık Artel

Fizik- Kimya Öğretmeni,

Münasip ve mütehasıs bir hocanın o zaman bulunaması hasebiyle İnşaat Malzemesi dersinin ek görev olarak “şimdilik” kaydıyla tarafınızdan okutulması kararlaştırılmıştı. Evvelce tayini derpiş³ edilen, fakat o sırada meslekî tetkik ve tettebbüde⁴ bulunmak üzere Avrupa'ya gitmiş bulunan Yük. Mühendis Ziya Baban'ın bu kere memlekete avdet etmiş olması hasebiyle, İnşaat Malzemesi dersinin, adı geçenin uhdesine verilmesi zarureti hasıl olmuştur.

Keyfiyet 4 Ocak 1951 tarihli dilekçenize cevaben bildirilir.

Güzel Sanatlar Akademisi Müdürü

İmza: Zeki Faik İzer”

Ve merhum Ziya Bey'in Akademi'deki “Hocalık Serüveni” böylece başlıyor.

Tarık Artel, Ord. Prof. Mahmut Şükrü Işık'ın 1948 yılında yaşlılık nedeni ile kendi isteği ile görevden ayrılması sonunda, o tarihe dek yürüttüğü “Kimya Dersi”nin yanı sıra, geçici olarak “İnşaat Malzemesi” dersini de ek görev olarak üstleniyor. Bu husustaki GSA Öğretmenler Kurulu Kararı şu şekilde:

“11 Ocak 1949 tarihli Öğretmenler Kurulu karar örneği:

Birinci sınıfta Kimya dersinin tevsî edilmek sureti ile Mâlzeme (Malzeme) dersi saatlerinde de tedrisine, II.ci sınıfta Mâlzeme dersinin Tarık Artel tarafından vekâleten okutulmasına ittifakla karar verildi.”

Akademi'de bu işlemler sürerken, daha önce Akademi'de İnşaat Malzemesi derslerini vermek üzere atanması öngörülen, ancak yukarıdaki yazışmalardan da anlaşılacağı gibi o yıllarda yurtdışında mesleki araştırma ve çalışmalarını yürüten İnşaat Yük. Mühendisi Ziya Baban dönüyor ve 30.12.1950 tarihi, 1951 yılı başı itibarı ile, İstanbul Teknik Okulu'ndaki, “Yıldız”daki görevinin yanı sıra, Akademi'de de İnşaat Malzemesi hocalığına da başlıyor. Tarık Bey de bu tarih itibarıyla GSA Yük. Mimarlık Şubesi'nde Fizik–Kimya Dersini 1966 yılı Ekim ayına dek sürdürüyor.

Prof. Ziya Baban 1911 yılında İstanbul'da doğuyor. Asıl adı Mehmet Ziyaettin Baban. Baban, orta öğrenimini Vefa Lisesi'nde gördükten sonra girdiği Yüksek Mühendis Mektebi'nden 1934 yılında “İnşaat Yük.Mühendisi” unvanı alarak mezun oluyor. Mezuniyetini takiben Yüksek Mühendis Mektebi'nde, (bugünkü İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesi'nde) hocalık yaşamına adım atıyor. Ziya bey, o günlerdeki tanımı ile Yol Şubesi, Malzeme Müderrisi ve İnşaat Şubesi, İnşaat ve Betonarme Müderrisi görevlerini sürdüren Ahmet İhsan İnan'ın yanında Müderris Muavini olarak öğretim kadrosuna atanmıştır. Ziya Bey ile birlikte görev alan diğer Müderris Muavini de Yük. Müh. Said Kuran'dır.

Said Kuran, 1933 yılında Yüksek Mühendis Mektebi'nden sınıf birincisi olarak mezun olduktan sonra, Müderris Muavini unvanı ile yukarıda değinilen öğretim kadrosuna atanmış ve bir süre sonra da yurtdışına gönderilmiştir. Gönderildiği Berlin'de Prof. Dr. Tölke yönetiminde kabuk teorisi konusunda hazırladığı tezle “Doktor” unvanını alan Kuran, Yüksek Mühendis Mektebi'ndeki öğretim üyeliği görevine geri dönmüştür.

Dr. Sait Kuran'ın da aralarında bulunduğu komisyonun hazırladığı programa uygun olarak 1944'de kabul edilen kanunla Yüksek Mühendis Mektebi, dört fakülteden oluşan İstanbul Teknik Üniversitesi'ne dönüşmüştür. Kurumda öğretim altı yıldan beş yıla inmiştir. Bu düzenleme sonucu yeniden tanımlanan İnşaat Fakültesi'nin ilk dekanı olarak da Prof. Kuran görevlendirilmiştir. Prof S. Kuran, bu görevinin yanı sıra kürsüsünde Betonarme dersleri vermeye başlamıştır. İnşaat Fakültesi'ndeki Dekanlık görevi sona erdikten sonra, Prof. Kuran İTÜ Mimarlık Fakültesi'ne geçmiş ve Betonarme derslerinin yanı sıra diğer yapı derslerini de üstlenmiştir.

Ziya Bey'in Müderris Muavini olarak göreve başladığı dönemde, o günlerdeki tanımı ile Yol Şubesi, Malzeme Müderrisi ve İnşaat Şubesi, İnşaat ve Betonarme Müderrisi görevlerini sürdüren Ahmet İhsan İnan ise 1897 de İstanbul'da doğmuştur. Orta öğretimini Kabataş Lisesi'nde tamamlamış ve Mühendis Mekteb-i Alisi'nden 1920'de mezun olmuştur. Ahmet İhsan Bey, mezuniyetinden sonra bir süre “Anadolu Mıntıka-i Vakfiyesi Mimarı” ve “Şehremaneti Heyeti Fenniye Makina Şubesi Mühendisi” olarak görev yapmıştır. 1924 yılında Yüksek Mühendis Mektebi'nde Muallim Muavini olarak çalışmaya başlamış olan İnan, 1927 de Muallim ve 1932 de Yol Şubesi, Malzeme Müderrisi ve İnşaat Şubesi, İnşaat ve Betonarme Müderrisi olarak kurumdaki görevini sürdürmüştür. 1944 senesindeki yapılan düzenlemeyle Yüksek Mühendis Mektebi'nin İstanbul Teknik Üniversitesi adını alması ve yeniden örgütlenmesi üzerine, İnşaat Fakültesi, Betonarme ve Yüksek Mukavemet Kürsüsü Ordinaryüs Profesörü unvanı ile 1973 de emekli oluncaya kadar çalışmalarını sürdürmüştür. Ord. Prof. A.İ.

¹ Muttaliğ: muttali' (esk. Türk.) öğrenmiş, haber almış, bilgili, haberli [olan] [Devellioğlu; Osm.- Türkçe t].

² Mütalea: mütâlaa (esk. Türk.) 1. okuma, 2. tetkik, 3. düşünce [Devellioğlu; Osm.- Türkçe A. Lûgat].

³ Derpiş etmek: der-piş etmek (esk. Türk.) göz önünde bulundurmak [Devellioğlu; Osm.-Türkçe A. Lûgat].

⁴ Tettebbü: tettebbu' (esk. Türk.) bir şeyi etraflıca tetkik etme; bir şey hakkında geniş bilgi edinme.

Şekil 3. Prof. Ziya Baban Güzel Sanatlar Akademisi'nde diğer hocalar ile: Soldan sağa: Prof. Ziya Baban, Prof. Mustafa Cezar, Prof. Hüseyin Gezer, Prof. Rebii Gorbon ve Doç. Dr. Yılmaz Morçöl. [Kaynak: Prof. K. Silivri].

İnan, 1949 da kendi kürsüsündeki çalışmalarının yanı sıra İnşaat Fakültesi, Yapı Malzemesi Kürsüsü Başkanlığı görevini de üstlenmiştir. Ord. Prof. İnan, 1946-1948 yılları arasında İnşaat Fakültesi Dekanı olarak da görev yapmıştır.

Yukarıda da belirtildiği gibi, Ziya Bey Yüksek Mühendislik Mektebi'nden mezun olarak, 1934 yılında aynı kurumda, Yol Şubesi'nde Malzeme dersinde ve İnşaat Şubesi'nde İnşaat ve Betonarme Müderrisi A. İhsan İnan'ın yanında Müderris Muavini olarak atanıyor ve Malzeme Laboratuvarında görevlendiriliyor. İnş. Yük. Mühendisi İ. Batukan'ın Türkiye Mühendislik Haberleri Dergisi'nin 1979 yılı Mayıs sayısındaki “Meslekte 40 Yıl” başlıklı 1930ların ortalarına dair anı yazısında, Ziya Bey Malzeme Laboratuvarı Asistanı olarak anılıyor. Yaklaşık beş yıl sonra da, bu görevi takiben 16.11.1939 tarihinde, o yıllardaki adı ile İstanbul Teknik Okulu'nda (İTO), Mimarlık ve İnşaat Şubesinde Yapı Malzemesi hocası olarak görevlendiriliyor.

Baban'ın görevlendirildiği, o dönemlerdeki adı ile İstanbul Teknik Okulu, benzer tüm kurumlarımızda da olduğu gibi maalesef dört beş isim değişikliği geçiriyor. Yurt dışında benzer kurum ve kuruluşların asırlarca aynı ismi veya küçük değişikliklerle taşımalarına karşın, bizdeki son asırdaki bu sürekli isim değişikliği, beraberinde teşkilatlanmayı ve istikrarı da zedeleyici bir sorunu taşıyor. Ve sonuçta beklenen düzeylerin her açıdan gerisinde kalıyoruz. İşte bu bağlamda da yapılan düzenlemeler, mevzuat değişiklikleri, kanunlarla İstanbul Teknik Okulu da zaman içinde birçok isim değişiklikleri yaşayarak, günümüze Yıldız Teknik Üniversitesi olarak geliyor.

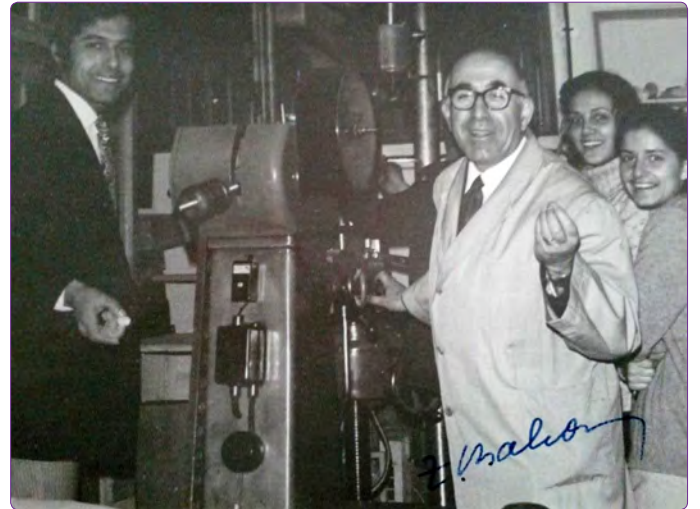
Yıldız Teknik Üniversitesi, ülkede demiryollarının yapmaya başlanması ile doğan ihtiyaca binaen Paris'teki *Ecole de Conducteur* örnek alınarak 1911 yılında İstanbul'da Kondüktör Mekteb-i Alisi [Kondüktör Yüksek Okulu] adı ile kurulmuştur. O günlerde, Osmanlı Devleti'nde, bayındırlık işlerinde ve karayollarında teknik işlerde çalışanlara genel-

de “Kondüktör” denilmektedir. Böylelikle şimdi buna bir de demiryolu boyutu eklenmiş olmaktadır. Kurumun gerek teşkilat şekli, gerekse eğitim araç ve gereçleri dışarıdan aynen getirilmiş ve Sultanahmet'te tahsis edilen bir binada gerekli hazırlıklar tamamlandıktan sonra, 29 Ağustos 1911 günü kayıt işlemleri yapılarak, böylece ilk öğrenciler alınmıştır.

Kondüktör Mekteb-i Alisi 1922 yılına kadar eğitim hizmetine devam etmiştir. Bu 11 yıllık sürede, 66 kondüktör mezun vermiştir. 1922 yılından itibaren okul hedef büyütürken, bu kez teknik eleman yetiştirmek üzere yeniden teşkilatlanmıştır. Ve sonuçta okul, yapılan bir değişiklik ile, “Nafia Fen Mektebi” adıyla eğitim hizmetini sürdürmüştür. 1937 yılında, Nafia Fen Mektebi kapatılarak; yerine İstanbul Teknik Okulu'nu kurmuştur. Ziya Bey, işte, yukarıda da değinildiği gibi, bu dönemde, 1939 yılında burada görevlendirilmiştir.

Kurumun Mimarlık Bölümü de 1943 yılında kurulmuştur. Özellikle 1960'larda “Yıldız Teknik” olarak anılan ve tanınan bu okulun İnşaat Bölümü'nde Ziya Bey de bir dönem başkanlık görevini üstlenmiştir. 03.06.1969 günlü ve 1184 sayılı kanunla, İstanbul Teknik Okulu İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi olarak yeniden teşkilatlanarak eğitim ve öğretimi daha farklı bir boyutta sürdürmüştür.

12 Eylül'den sonra, 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu, TBMM'de, 04.11.1981 günü kabul edilerek, 17506 sayılı ve 06.11.1981 günlü resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Böylelikle ilgili mevzuat gereği teşkilatlanmaları değişerek devam eden İstanbul'daki mevcut üç üniversitenin (İÜ, İTÜ, BÜ) yanı sıra, mevcut üç yükseköğretim kurumu da isim değişikliği ile Yıldız Üniversitesi (İDMMA), Marmara Üniversitesi (İİTİA) ile Mimar Sinan Üniversitesi (İDGSA) da tekrar ve tekrar kurulmuş oluyordu. Böylece

Şekil 4. Prof. Ziya Baban öğrencileri ile laboratuvarında, “Losenhausenwerk”in başında... 1969/1970 İDGSA Y. Mimarlık Bölümü öğrencileri Gülay Yalçıntepe, Tuncay ile birlikte “Yıldız”da... [Kaynak: Akademi 69'lular].

İstanbul'daki üniversiteler sayısı da altıya yükselmışti. Sonuçta, "Yıldız Üniversitesi", 03.08.1992 tarih ve 2809 sayılı yasa ile yapılan bir isim değişikliği ile "Yıldız Teknik Üniversitesi" adını alıyordu.

Tekrar Konumuza dönecek olursak, 1939 yılında İstanbul Teknik Okulu'nda görevlendirilen Ziya Baban, bir süre sonra, 1940'lı yılların sonlarında yurtdışında mesleki inceleme ve araştırmalar yapmak üzere Fransa'ya gidiyor. Bir süre Paris'te kalan Ziya Bey, Fransa'da uzmanlık ilgi alanlarına giren iki önemli araştırma merkezinde günün gelişmiş deney yöntemleri üzerinde inceleme ve araştırmalar yapıyor, temaslarda bulunuyor. Bu kurumlar, "Laboratoire Central des Ponts et Chaussées" ve "Laboratoires du Bâtiment et Travaux Publics" gibi alanında uzmanlaşmış, bilinen deneysel araştırma kurumları, laboratuvarları.

Ziya Bey, 1950 yılı sonlarında ülkeye döndüğünde, daha önce çalıştığı İstanbul Teknik Okulu'nun yanı sıra, yukarıdaki yazışmalardan anlaşılacağı şekilde Devlet Güzel Sanatlar Akademisi, Yüksek Mimarlık Bölümü'nde de İnşaat Malzemesi derslerini vermek üzere görevlendiriliyor. Baban 1969 yılında asıl görev yaptığı, kadrolu bulunduğu İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi'nde profesörlüğe yükseltiliyor.

1969 yılı yukarıda Yıldız Teknik Üniversitesi'nin geçirdiği aşamalarla ilgili kısa özetinde de yer aldığı gibi, Akademiler Kanunlarının yayınlandığı, teşkilatlanma ve kadroların yeniden yapılandırıldığı bir yıl. 03 Haziran 1969 tarihinde çıkartılan 1184 sayılı Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademileri kanunu ile İTO da, "İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi" olarak Milli Eğitim Bakanlığına bağlı, ancak bilimsel açılarından özerkliği olan, yarı özerk bir yüksek öğretim kurumu niteliğini kazanıyor. Bu çerçevede hocalara da akademik kariyer hakkı ve sorumluluğu getiriliyor.

Diğer taraftan benzer gelişmeler Ziya Bey'in kendi kurumu dışında ek görevlendirildiği Güzel Sanatlar Akademisi'nde de yaşanıyor. Gene 1969 yılında kabul edilen Güzel Sanatlar Akademileri Kanunu ile Güzel Sanatlar Akademisi de, İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi (İDGSA) adını alıyor ve benzer şekilde Akademi'ye de yarı özerk bir yapı ve o sırada görevli hocalara da akademik kariyer hak ve sorumluluğu getiriliyor. Ancak bu kanunlar, akademilere idari bir özerklik kazandırmıyorlar. Akademilerde makam ve kurul isimleri üniversitelerden ayrı tutuluyor.

Öğretim üyelerinin bu kanunlar çerçevesinde unvan olarak yükseltilmelerinde, örneğin İDGSA'da, bahis konusu tarihler itibarı ile en az onbeş yıldan beri bağımsız ders okutmakta olan, yüksek öğrenimini yapmış, bilim ve sanat eserleri vermiş Devlet veya ilgili kurullarca yapılmış olan yabancı dil sınavlarını başarı ile vermiş öğretmenlere Profesör unvanı verilerek, intibakları yapılıyor. Aynı koşulları sağlayan ve en az beş seneden beri bir bağımsız ders okutanlar da Doçentliğe yükseltiliyorlar.

İşte İnşaat Yük. Mühendisi Ziya Baban'ın da Profesörlüğe yükseltilmesi bu çerçevede, 1939 yılından kanunun yayımlandığı 1969 yılına dek İstanbul Teknik Okulu'ndaki yaklaşık otuz yıllık uzun hocalık yaşamına dayanmaktadır. Kaldı ki, Hoca 1950 yılı itibarıyla, o tarihe kadar ondokuz yıldır Akademi'de de bağımsız ders okutmaktadır. Baban ayrıca Ocak'1970 tarihinde İTO İnşaat Bölümü'nde Bölüm Başkanlığı sorumluluğunu da üstlenmiştir. İDMMA'ya dönüşüncüye dek İTO İnşaat Bölümü başkanları sırası ile Rahmi Arı; Said Kuran; Vakkas Aykurt; Ziya Baban; Hüsnü Keseroğlu; Hayrettin Dönmezer ve Oğuz Atay'dır. Aynı dönemlerde Mimarlık Bölümü başkanlıklarını da şu hocalarımız yürütmüşlerdir: Orhan Safa; Emin Necip Uzman; İrfan Bayhan; Maruf Önal ve Suha Toner.

Yukarıda değinildiği gibi, 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu ile İDMMA da Yıldız Üniversitesine dönüşmüştür. O dönemde, bu dönüşümle ilgili çalışan, Başkanlığını Prof. Dr. Muzaffer Sağışman yaptığı İDMMA Yönetim Kurulu'nda Prof. Ziya Baban da, Prof. Mehmet Bilge ile birlikte İnşaat Bölümü temsilcisi olarak yer almaktadır.

Prof. Ziya Baban'ın uzun yıllar hocalık yaptığı "Yıldız" (İDMMA/YÜ) ve "Akademi" (İDGSA) dışında, nispeten kısa süreli de olsa görev aldığı bir diğer kurum da Sakarya Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi'dir. Sakarya Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi'nin nüvesini, 1970 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak öğretime açılan "Sakarya Mühendislik ve Mimarlık Yüksekokulu" oluşturmaktadır. Makina ve İnşaat Bölümleri'ne alınan 160 öğrenci ile öğretime başlayan Yüksekokul, 1971 yılında 1418 Sayılı Kanun ile "Sakarya Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi" adını almıştır. 2547 Sayılı Kanun gereğince 1982 yılında çıkarılan 41 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile adı geçen Akademi, İstanbul Teknik Üniversitesi'ne bağlı "Sakarya Mühendislik Fakültesi"ne dönüştürülmüştür. Aynı Kararname ile 1976 yılında Milli Eğitim Bakanlığı Yaygın Yükseköğretim Genel Müdürlüğü bünyesinde açılmış olan Sakarya ve Düzce Meslek Yüksekokulları da Sakarya Mühendislik Fakültesi'ne bağlanmıştır. Bu şekilde oluşan Fakülte; beş Bölüm ve iki Meslek Yüksekokulu ile eğitim-öğretimini sürdürmüştür. Sonuçta Fakülte, 1992 yılında çıkan 3837 Sayılı Kanunla kurulan Sakarya Üniversitesine bağlanmıştır. Prof. Baban'ın Sakarya DMMA 'nde Başkanlık yaptığı da kaynaklarda yer almaktadır.

İnşaat Yüksek Mühendisi Ziya Baban'ın İnşaat Mühendisleri Odası'nın kuruluş çalışmalarında yer aldığı, bu dönemle ilgili kayıtlardan anlaşılmaktadır. Nitekim, 1950'li yılların ortalarında İMO Yönetmeliğinin yürürlüğe girmesinin ardından Yönetim Kurulunun hızla örgütlenmesine sıra gelmiştir. İlk olarak 15 Nisan 1955 tarihinde İMO İstanbul Şubesi kurulmuştur. Fehmi Uzunhasan'ın Başkanlığındaki Yönetim Kurulunda Ziya Baban, Osman Akman, Tevfik Çizmen ve İsmet Aka yer almıştır.

Şekil 5. Prof. Ziya Baban'ın Devlet Güzel Sanatlar Akademisi günlerinden bir anı; Z. Baban ortada ayakta, ikinci sıra; Heykeltıraş Prof. Hüseyin Gezer ve Mimar Prof. Mehmet Ali Handan hocalarımızın arasında...

Bütün bu gidiş gelişler, farklı kurumlardaki çalışmalar içinde zaman hızla akıp geçiyor; belki tüm yaşamlardaki gibi. Ve Ziya Bey'in 1934 yılında Yüksek Mühendis Mektebi'nde Müderris Muavini olarak başlayan akademik, mesleki yaşamı, Hoca'nın 01.07.1981 tarihinde yetmiş yaşına girmesi sonucu Prof. Ziya Baban olarak İDMMA'den yaş haddinden emekliye ayrılması ile noktalanıyor; kırkyedi yıllık aktif bir hocalık yaşamı... Daha önce de değinildiği gibi, kendisi, İDGSA Yüksek Mimarlık Bölümündeki görevini, o günlerde Yapı Malzemeleri Dersi asistanı Yük. Mimar Murat Eriç'in doktora çalışmasını tamamlaması ve Kürsü'de “Doçent” kadrosuna atanması ile 07 Mayıs 1974 tarihinde Akademi'de kendi isteği ile ayrılarak görevi devretmesi ile nihayetleniyor. Ve Hoca sonuçta Yıldız'dan emekli olduktan yaklaşık 18 sene sonra, 04 Aralık 1999 tarihinde vefat ediyor... Bir yaşam noktalanıyor...

Kendi Kaleminden Ziya Baban

Hocamız Prof. Ziya Baban'ı en iyi tanıyıp, anlayabileceğimiz belgeler kuşkusuz kendisinden kalan yazılar, düşüncelerdir. Bu bölümde Ziya Bey'i ve dünyaya bakışını, ilgi alanlarını ve değerlendirmelerini net olarak ifade ettiğini düşündüğümüz, değişik dönemlerde, farklı vesilelerle kaleme almış olduğu üç yazısı ve ifade ettikleri üzerinde durulmaya çalışılarak konu sonuçlandırılacaktır. Bunlardan birincisi, kendisinin mühendislik alanındaki gelişmeler hakkındaki ilgi ve görüşlerini çok net ifade ettiği, özellikle de-

neysel çalışmalarda yararlı olacak bir kitabının önsözüdür. Bir diğeri, ilişkilerinin başlangıcı, yukarıda da değinildiği üzere biraz sıkıntılı da olsa daima nazik ve olumlu yaklaşımları, adeta bir çelebi tavrı ile büyük ölçüde kendisinin katkısı ile normalleştiği ve giderek yıllar içinde bir mesleki beraberliğe, dostluğa dönüştüğünü düşündüğümüz, Prof. Tarık Artel ile ilgili görüşlerini ifade ettiği, Tarık Bey'in vefatından sonra Akademi Dergisi'nde kaleme aldığı yazıdır. Ve nihayet sonuncusu ise, kendisinin yetmiş yaşına girdiğinde, yaş haddinden emekliye sevk edildiği tarihte kaleme aldığı, akademik camiaya veda mektubudur.

Ziya Bey'in 1949 senesinde Fransa'da bulunduğu dönemde inceleme ve araştırmalarda bulunduğu kuruluşlardan “Laboratoire Central des Ponts et Chaussées” ve “Laboratoires du Bâtiment et Travaux Publics” gibi alanında uzmanlaşmış, bilinen deneysel araştırma kurumları, laboratuvarlar olmuştur. O yıllarda henüz yeni yeni kullanılmaya başlanan Dirençli Tel Ölçekler, “Strain Gauge”ler, Hoca'nın dikkatini ve ilgisini çekmiş, ülkeye dönerken bunlardan örnek setler getirmiş ve kendi ifadesi ile, “...pek yeni olan bu konuyu öğrencilerine tanıtmak...” için “Dirençli Tel Ekstansometreler” adlı bir yazı hazırlamıştır. Bu yazı, daha sonra kendi ifadesi ile, meslektaşlarının teşvikiyle, daha ayrıntılı olarak *Dirençli Tel Ekstansometreler*'i, Strain Gauge'leri tanıtan bir kitap haline getirilmiş ve İDMMA tarafından 1969 yılında basılmıştır.

Kitaba bir göz attığımızda, Ziya Bey için bir eserde işlevsellik birinci derecede önemli olduğu anlaşılmaktadır: "Her çeşit Mühendislik konularında aranan nitelikler arasında önce, yapılan işin; fonksiyonu itibarıyla, iyi incelenmiş ve maksada en uygun şekilde düzenlenmiş olması gelir. Bu, esastır. Fakat hemen bunun yanı başında estetik, teknik ve ekonomik nitelikler yer alır. Bunları kendisinde birleştiremeyen eser başarılı sayılmaz."

Bir proje düzeninde bu özelliklere yeter derecede özenmek gereklidir. Bilhassa güzellik, sağlamlık ve ucuzluğu malzemenin seçilmesinde ve iyi kullanılmasında aramalıdır. Bir malzemenin iyi kullanılması demek onun en elverişli yerde ve şekilde gereği kadar sarf edilmesi demektir. Az olması sağlamlığı, çok olması da ekonomiyi zedeler."

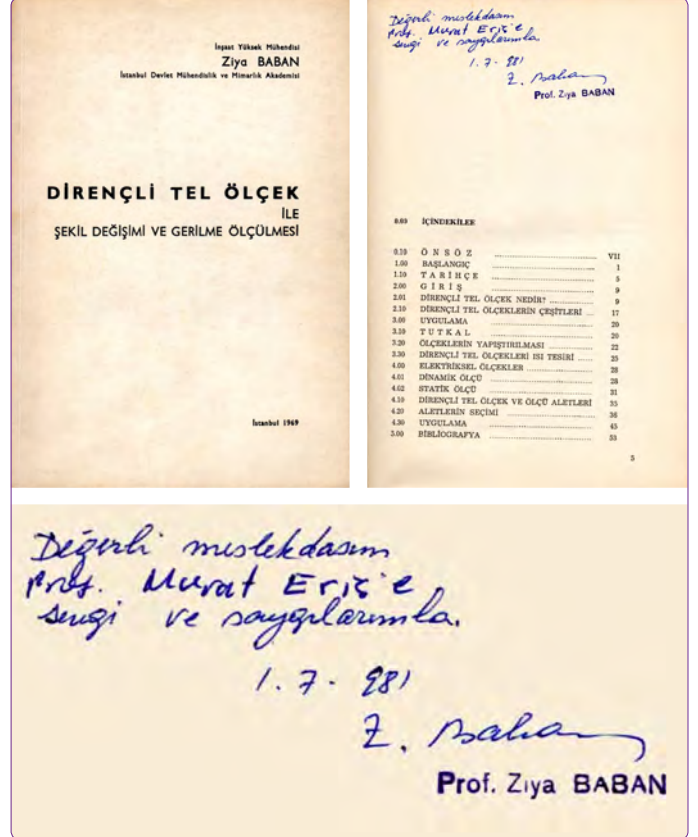
Ziya Bey'in özellikle güvenlik ve ekonomi arasındaki ilişkilere bu kitapta her vesile ile dikkati çektiğini görüyoruz. Zaten kitabın temel konusu olan, o günler için çok ileri düzeyde deformasyon okumalarına olanak veren dirençli tel ekstansiyometreler de bu güvenlik ile ekonomi arasındaki ilişkilerin daha da belirginleşmesi ve kontrol edilebilmesi bağlamında ele alınmaktadır: "... Son senelerin teknik gelişmeleri arasında ölçü metotlarında görülen ilerleme, araştırma sahasını fevkalâde genişletmiştir."

Nitekim geliştirilmiş şekliyle, 2000 defa büyütebilen optik mikroskopa nazaran elektronik mikroskop 200.000 defa büyüterek nasıl görüş sahamızı genişlettiyse, mekanik ekstansiyometrelere nazaran dirençli-tel ekstansiyometreler de deformasyon ve gerilme ölçülmesi konusunda duyarlık derecesini 10-3 den 10-6 (binde birden, milyonda bir) mertebesine ulaştırmıştır.

Ölçülerdeki bu inceleme, her çeşit inşaat mevzuunda mühendisin, aralarını bulmakta çek zahmet çektiği iki bağdaşmaz faktör (Emniyet - Ekonomi) ortasında, biraz daha rahat nefes alınmasına hizmet etmektedir. Ancak İkinci Cihan Harbinden sonra kullanılmaya başlayan Strain-Gage'ler, prensip ve yapıları bakımından çok sade oldukları halde, gördükleri hizmet yönünden o derece önemli ve değerlidirler. ..."

Gerçekten de mimarlık ve mühendislik alanındaki tasarım ve uygulamalarda son derece önemli olan bu husus, çoğu kez dikkate alınmamakta, çok farklı yaklaşımlarla özellikle tasarım alanında geri planda kalmaktadır. Bu nedenle, daha 1950'li yıllarda bu konunun altının çizilmesi mimarlık ve mühendislik, inşaat alanında önemli ve öngörülü bir yaklaşım olarak görülmelidir. Zira bu çalışmada doğrudan konu olan dirençli tel ölççekler, (strain-gauge) olmasının yanı sıra, kitabın ruhu dönemin ve geleceğin bu alandaki teknolojik ve bilimsel gelişmelerine dikkati çeker niteliktedir.

Burada üzerinde duracağımızı belirtmiş olduğumuz ikinci yazı, Tarık Bey'in vefatından sonra, Ziya Bey'in Prof. Tarık Artel ile ilgili görüşlerini ifade ettiği yazısıdır. Yukarıda da değinildiği gibi, iki hoca arasındaki ilişkilerin başlangıcının çok da sıcak olmadığı düşünülebilir. Bunda Hocaların arala-

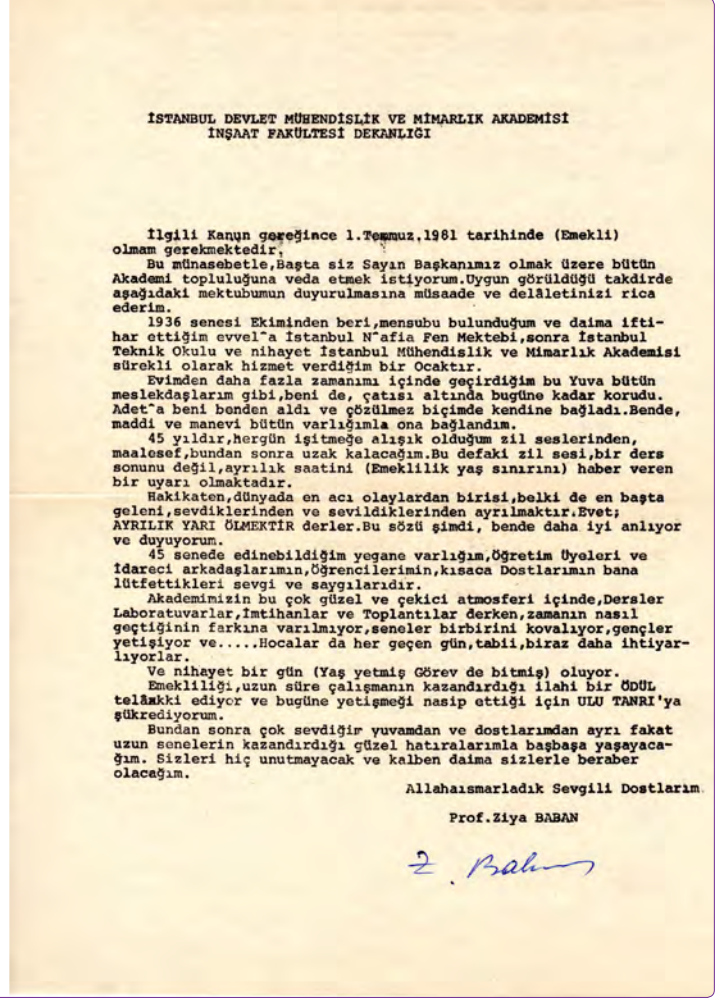
Şekil 6. Prof. Ziya Baban'ın Dirençli Tel Ölçekler üzerine kitabı ve Prof. Dr. Murat Eriç'e takdimi; 01.07.1981.

rındaki bir mesele değil, Kurum'un bir ölçüde kararsızlığının veya ortaya çıkan durumu iyi yönetememesinin önemli payı olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim bir süre sonra bu sorunun çözüldüğü ve iki hocanın, Tarık Bey'in vefatına, 1966 yılına dek, yaklaşık onbeş yıl birlikte çalıştıkları görülmektedir. Bunda özellikle Ziya Bey'in nazik, ağır ve olumlayan

Şekil 7. Ziya Bey'in Akademi'de göreve başladığı yıllarda Tarık Artel ve diğer Akademi Hocaları toplu halde, Haziran, 1950, Yıldız Sağır ve Dilsizler Okulu; Ön sırada oturanlar, soldan sağa: Mualla Anhegger, Tarık Artel (beyaz elbiseli), Nazimi Yaver Yenal, Asım Mutlu, Arif Hikmet Holtay, Zeki Faik İzer, Mehmet Ali Handan, Ahsen Yapaner, Feridun Akozan, Halit Femir, Turgan Sabis. [MSGÜ Fotoğraf Atölyesi Arşivi].

Şekil 8. Prof. Ziya Baban [A.S .Baban arşivi] ve emeklilik vesilesi ile veda mektubu; Temmuz, 1981.

anlayışlı yaklaşımlarının payı olduğu düşünülebilir. Ziya Bey'in, Tarık Artel'in ardından kaleme aldığı, “Akademi” dergisinde yayınlanan yazı, bu birlikteliğin sonunda belirli bir seviyede anlayışlı bir dostluğa dönüştüğünün izlerini, ifadelerini taşımaktadır:

Hocamız Prof. Ziya Baban'ın ifadesi ile Tarık Artel, “... muntazam tahsili ve çalışmasıyla muvaffak bir meslek adamı, bir hoca olduğu kadar bir sanat ve cemiyet adamıdır da. ...” Ve şöyle devam etmektedir: “Artel'in bir başka cephesi, sanata, bilhassa şiire olan merak ve alâkasını aksettirir. Şiir üzerine denemeleri, daha üniversite öğrencisi olduğu günlerde başlar. Son günlerine kadar, zaman zaman çeşitli sebep ve vesilelerle yazılmış birçok manzumeleri, hicivleri vardır. Bu amatör çalışmaları arasında, öğrenebildiğim kadarıyla, “Çelik ve Çekiç” ile “Britannicus” tercümesini neşretmiştir. “Çelik ve Çekiç” şiirinden birkaç mısra:

“Kızgın çeliği örste gördünüz mü, bilmem, hiç? / Kalkıp, kalkıp indikçe, insafsız zâlim çekiç,

Kıvılcımlar saçarak etrafına pür hiddet / Direnir bir kat daha gördükçe fazla şiddet;

Ezilir, yoğrulur, burkulur ve kıvrılır. / ... ..

Fakat, kolay alır mı istenilen her şekli? / Has çelik bu, nihayet, sert olduğu besbelli! ...”

Bu manzumenin tamamı Tarık'ın o günlerdeki mücadele ve mukavemetinin hikâyesidir. ...”

Ziya Baban bu yazısını şu satırlarla sonlandırmaktadır:

“Ve nihayet, kendisini sevenleri memnun edeceğine şüpheli etmediğim için, manevi varlığından özür dileyerek, ilâve edeceğim şu küçük dörtlük:

“Ma toute belle, mon amour, / Je t'aimerai pour toujours.

Tu es l'objet de mes vœux / Ou mon idôle si tu veux.”⁵

Kendisinin prensip ve metod meselelerinde, terminoloji bahislerinde, zaman zaman beliren sert ve hırçın dış görünüşünün arkasındaki hassas ruhunu, iç âlemindeki sâfiyet ve gençliğini ne güzel ifade etmektedir. ... ..”

Hocamız Tarık Artel'in edebiyat meraklısı olarak yayınlanmış bir diğer önemli çalışması da, J. Racine'nin ünlü beş

⁵ Türkçesi: “Benim tatlım, aşkım, / Her zaman için seni seveceğim. / Arzularımın amacısın / Ya da istersen idealim...”

perdelik manzum tragedyası “Britannicus”un tercümesidir. Bu manzum eser “Britannicus; Neron Devrine Aid Manzum Piyes; Türkçesi: Tarık Artel” başlığı altında 1955’de yayınlanır. Prof. Ziya Baban’a göre, “Britannicus’un manzum tercümesinde cidden güzel pasajlar vardır. Örneğin, Neron’un Junie’ye hitabının bir kısmında şu dizeler yer almaktadır:

“... / Hoşunuza gitmeğe sezaadır ancak Caesar, / Bu defineye lâiyık, O’dur mes’ud haznedar; /

Ve koruru sizi ancak, Roma’dan, nev’i beşer / İmparatorluğunu teslim alan şu eller./”

Ve yaşamın hiç değişmeyen bir farklı yönü ile karşılaşırız sonunda, zamanlı zamansız... Bütün bu çalışmalar, koşturmalar, kimi zaman gerginlikler içerisinde, Artel’in birden sağlığı bozulmaya başlar... Ziya Bey’in kaleminden o günler: “Bu hiç hastalanmayacakmış gibi zinde ve sıhhatli görünen insan, maalesef, son iki senesini rahatsız olarak geçirdi. Gözlerinden muztaripti. Arzu ettiği gibi okuyup, çalışmıyordu. Bu hal kendisini çok üzdü. Geçirdiği iki göz ameliyatı ve tutulduğu zona, Tarık’ı ziyadesiyle yıprattı. Nihayet 26 Ekim 1966’da bir amboli O’nu ebediyen bizden ayırdı.”

Prof. Ziya Baban’ın düşüncelerini ve yaşama bakışını doğrudan yansıttığı öngörüsü ile burada ele alacağımız üçüncü ve son yazı, kendisinin yetmiş yaşına girdiğinde, yaş haddinden emekliye sevk edildiği tarihte İDMMA İnşaat Fakültesi Dekanlığı’na hitaben kaleme aldığı, akademik camiaya veda mektubudur.

Bu veda mektubu, Ziya Bey’in yaşam değerlerine dair birçok izi, göstergeleri içermektedir:

“... Evimden dahi fazla zamanımı içinde geçirdiğim bu Yuva bütün meslekdaşlarım gibi beni de, çatısı altında bugüne kadar korudu. Adeta beni benden aldı ve çözülmez biçimde kendine bağladı. Ben de, maddi ve manevi bütün varlığım ile ona bağlandım. ... ..”

... 45 senede edinebildiğim yegâne varlığım, Öğretim Üyeleri ve idareci arkadaşlarımla, öğrencilerimin, kısaca dostlarımla bana lütfettikleri sevgi ve saygılarıdır. ... ..”

Yukarıdaki metinden çıkartabileceğimiz birinci husus, Hoca’nın nezdinde görevli olduğu kurumun, İDMMA’nın yeri ve değeridir. Bu satırlarda koşulsuz bir bağlılık açıkça ifade edilmektedir. Diğer taraftan, bu bağlılığın, yukarıda da ifade edildiği gibi dostluktan, sevgi ve saygıdan kaynaklanan bir değer taşıdığı anlaşılmaktadır ki, bu olgu, Ziya Bey’in, Hocamızın mizacına, son derece uygun düşmekte, karakterini açıkça yansıtmaktadır.

Ve Ziya Bey’in istikrarla sürdürdüğü akademik yaşamının akışı ile ilgili notlar:

“...Akademi’mizin bu çok güzel ve çekici atmosferi içinde, Dersler, Laboratuvarlar, İmtihanlar ve Toplantılar derken, zamanın nasıl geçtiğinin farkına varılmıyor, seneler birbirini kovalıyor, gençler yetişiyor ve.....Hocalar da her geçen gün,tabii,biraz daha ihtiyarlıyorlar. ...

Kırk beş yıldır, hergün işitmeğe alışık olduğum zil seslerinden, maalesef, bundan sonra uzak kalacağım. Bu defaki zil sesi, bir ders sonunu değil, ayrılık saatini (Emeklilik yaş sınırını) haber veren bir uyarı olmaktadır. ... Hakikaten, dünyada en acı olaylardan birisi, belki de en başta geleni, sevdiklerinden ve sevidiklerinden ayrılmaktır. ... ..”

Zaman.., galiba herkeste aynı, en azından benzer duyguları doğuruyor; farkına varılmadan, hiç geçmezmiş gibi görünerek hızla akıp giderken... Ve her birimiz, Ziya Hoca’nın bilgece bir tevazu ile çok açık ihsas ettirdiği gibi sanki önümüzde sonsuz, hiç akıp gitmeyecek bir zaman, belki süre varmış gibi düşünürken, davranırken birden bir zil sesi... Önce içimizde çaldığını seziyoruz ve giderek çevremizde, dünyamızda... Duymamak, kayıtsız kalmak, kalabilmek, uymamak mümkün değil... Ve Hoca her zamanki iyimserliği ile “Emekliliği, uzun süre çalışmanın kazandırdığı ilahi bir Ödül olarak telâkki ediyor,” ve artık “... uzun senelerin kazandırdığı güzel hatıralarımla başbaşa yaşayacağım.” şeklinde düşüncelerini nihayetlendiriyor.

Ve neticede 07.12.1999 tarihli Cumhuriyet Gazetesi’nden bir haber: “ ... İstanbul Haber Servisi- Kalp yetmezliği sonucu üç gün önce vefat eden eski Sakarya Devlet Mühendislik Mimarlık Akademisi Başkanı, eski Yıldız Teknik Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Ziya Baban dün toprağa verildi. Cenaze törenine, Prof. Baban’ın ailesi, yakınları ve meslektaşları katıldılar.”

Anılarda Hocamız Ziya Baban

Hocamız hakkında son sözleri, O’nun “Akademi”de uzun yıllar asistanlığını yapmış ve kendisinden dersleri devralmış olan değerli hocamız Prof. Dr. Murat Eriç’e bırakmak en uygunu... Prof. Dr. Murat Eriç’in kaleminden Ziya Bey’e dair hatırladıkları, anılar, kısa notlar:

“Benim Malzeme kürsüsüne asistan olarak girişim güzel bir rastlantıya bağlıdır. Akademideki beş yıllık mimarlık eğitimimin özellikle yaz aylarında Emek inşaatın Tarabya Oteli, Alarko’nun Tikveşli’deki fabrika binası, Heybeliada Deniz Askeri lisesinin yüzme havuzu ve İmar İskân Bakanlığının Zeytinburnu Göçmen Misafirhanesi gibi çeşitli yapılarda şantiye stajları yapmıştım. Bu sırada malzeme bilgisinin ne kadar önemli olduğunu ve uygulamada yapılan yanlış seçimlerin ne büyük sorunlar yarattığını yakından izlemiştim. Mezuniyetimden bir ay sonra diplomamı almak üzere okula gittiğimde bazı dersler için açılan kadrolardan malzeme dersi için de bir asistan alınacağını öğrendim. O sıralar, ikinci sınıfta iken bize malzeme 2 derslerine giren Prof. Kimya Y. Müh. Tarık Artel vefat etmiş ve asistanlık sınavını açan da artık malzeme 1 ve 2 derslerinin hocası olan Yük. İnş. Müh. Ziya Baban’dı. Ziya hocanın 1. Sınıftaki derslerinde malzeme genel özellikleri, taş, kum ve çakıl gibi agregalar, alçı, kireç, çimento gibi bağlayıcılar ile harç ve betonları görmüş, Tarık Bey ise derslerinde bizlere seramik, cam, ahşap, me-

Şekil 9. 1969'da kanun geçtikten sonra Hüseyin Gezer'in Akademi hoca ve asistanları ile birlikte düzenlediği toplantıdan... En önde dizleri üzerine oturanlar soldan itibaren Muhlis Türkmen hoca, Asistan Murat Eriç, Asistan Yılmaz Morçöl, Bölüm sekreteri Perihan Çetin, Asistan Tamer Başoğlu ve Asistan Nihat Güner. Tam arkamda yer alanlar ise Mehmet Ali Handan, Hüseyin Gezer, Utarit İzgi ve Sedat Hakkı Eldem hocalar. [Fotoğraf: M. Eriç]

tal, hidrokarbonlu ve plastik malzemeleri anlatmıştı. Ders saatlerimiz her iki senede de ikişer saattir. Ziya Beyin sınavı yazılı, Tarık Beyin sınavı ise sözlü olurdu.

Ziya Bey öğrencilik yıllarımdan tanıdığım kadarıyla gayet kibar, ölçülü konuşan, konusunda çok bilgili ve çevresinde saygın bir etki yaratan, tam anlamıyla İstanbul beyefendisi, muhterem bir kişiydi. Kendisinin sınav sonrası benimle yaptığı mülakat sırasında onun da bana olumlu bakışlarını sezmiştim. Asistanlık sürem içinde hocamla birlikte derslere girip öğrencilikte oturduğum eski yerimde, dersi dinlerken artık hocayı daha farklı tanıyor ve konunun değişik boyutlarını daha iyi algılayabiliyordum. Biliyordum ki malzeme gerçekten çok önemliydi ve mimariyi şekillendirmede etkin bir role sahipti. Bu arada Y. Mimar Ahsen Yapanar ve Y. Mimar Ayhan Aytöre hocaların Proje Atölyesinde ve Y. Mimar Nüzhet İldeniz'in verdiği, Y. Müh. Mimar Nihat Güner'in de asistanlık yaptığı uygulamalı teknik resim dersinde de görevlendirilmiştim. 1969 yılı geldiğinde okulda başlayan boykot ve işgaller ile öğrencimizin de desteğini arkasına alan Akademi müdürü Hüseyin Gezer hocanın büyük çabasıyla Akademi Teşkilat Kanunu çıkmış ve hocalıkta geçen sürelerle göre yapılan intibaklar gereği Akademik unvanlar da kullanılmaya başlanmıştı. Ben de öğrenci temsilcisiyle birlikte asistan temsilcisi olarak tüm profesör ve doçentlerin yer aldığı profesörler kuruluna ve senatoya katılmaya başlamış, bu vesileyle diğer kürsü başkanlarının da

birbirleriyle olan ilişkilerini tanıma ve Akademik nezaketin inceliklerini daha yakından öğrenme fırsatını elde etmiştim. Ancak bir de Feridun Akozan hocanın Bölüm Başkanı olarak yönettiği toplantılarda tutanakların yazılma görevi bana verince işler daha da kritik noktaya gelmişti. Çünkü bir sonraki toplantıda tutanak okunduğunda itiraz eden bir hoca olursa işin sorumlusu ben sayılacaktım.

Bu konularda da bana yardımcı olan Ziya Baban hocam derse girmeden önce mutlaka kürsü odasına benim koymamı istediği bir ayna karşısında kravatını düzeltir üstüne başına söyle bir çekidüzen verirdi. Bu arada bana da “Muratçığim, öğrenci hocadan sadece mesleki dersleri değil, onun davranış tarzına, konuşmasına ve bakış açısını da kendine örnek alır, bu nedenle kendimize dikkat etmeliyiz.” derdi. Dersler genellikle 203 no.lu amfide olurdu. Amfiye birlikte girer ben yoklamayı yapıp ön sıradaki yerime geçtikten sonra o derse başlar, düzgün Türkçesiyle ve cümlelerini özenle seçerek dersi sakın bir şekilde ayakta anlatırdı. Anlatırken her malzeme ana başlığı için özellikle önceden hazırladığı dosyasını çantasından çıkartarak kürsüye açardı. Ara sıra göz atsa da konuşmalarını aksatmadan öğrencilerin gözlerinin içine bakarak ve ilgiyi üst seviyede tutmaya çalışarak dersi tamamlardı. İlginin dağıldığını hissettiği an araya bir anekdot sokar ve tekrar öğrenciyi kendine yöneltirdi. Tahtaya bir şey çizilecekse nazikçe beni çağırır çizilecek föyü bana vererek biraz duraklama yaptıktan sonra

Şekil 10. İşte böyle bir an, Hocam ve ben. [Fotoğraf: M. Eriç].

tekrar konuşmasına devam ederdi. Derste öğrenci not tutardı. Takip ettiğimiz bir kitap yoktu. Ancak mumlu kâğıda hazırlattığım ders notlarını sene sonu Bölüm sekreterimiz Perihan Hanımdan rica ederek teksir ettirirdim. Kullandığı lacivert Parker dolma kalem ile getirdiğim siyah kaplı yoklama defterini imzalar ve öğrenciyi selamlayarak amfiden birlikte çıkardık.

Çoğu kez de ders bittikten sonra Yıldız Teknik Okulundaki görevine dönmek üzere Akademiden ayrılırdı. Onu yolcu etmek için kapıya çıktığımda eğer karşıdan bir öğrenci geliyorsa koluma girer usulca adını sorardı, benden. Öğrenci yaklaşıncı ona adıyla hitap ederek elini uzatırdı. Bu da öğrencilerimizin çok hoşuna giden bir davranış olurdu. Ayrıca çoğu kez beni de beraberinde alır, birlikte onun en sevdiği Beyoğlu'ndaki Hacı Salih Lokantasına giderdik.

Benimle sohbet ederken ondan insanlara nasıl davranılması gerektiği, akademik çevrenin özellikleri konusunda da önemli dersler alırdım. Anlatım tarzı çok yumuşak ve sevecendi. Ancak her insan gibi kızdığı zamanlar da olurdu. Özellikle derste münasebetsiz bir davranışta bulunan bir öğrenciye hiçbir zaman bağırılmaz ancak çok zekice yaptığı esprili bir sözle onu arkadaşları içinde zor bir duruma sokardı. Bazen de Akademide bir sergi açılışı olduğunda kalır, orada da beni yanına alır ve yakın dostları olan Prof. Yük. İnş. Müh. Orhan Günsoy, Prof. Yük. Mah. Müh. Ahmet Arpat, Prof. Y. Mimar Rebii Gorbon ve Prof. Y. Mimar Behçet Ünsal hocaların yanında özellikle giriş sınavları hakkında uzun uzun sohbet ederlerdi.

Sonradan öğrenmiştim ki, giriş sınavındaki matematik sorularını yüksek matematik hocamız Prof. Dr. Emin Altan hoca, fizik sınavı sorularını ise Orhan hoca ile Ziya hoca ve topoğrafya hocamız Y. Mimar Prof. Şakir Tunç hazırlıyorlarmış. O zamanlar Akademiye giriş sınavı bir baraj niteliğinde olan resim sınavı sonrası matematik ve fizik sınavlarının or-

Şekil 11. Ziya Baban ve Ahmet Arpat hoca yan yana bir yemekte [Fotoğraf: M. Eriç].

talaması alınarak yapılıyordu. Asistanlığım esnasında benim de giriş sınavlarında görev almam işte bu nedenle olacaktı.

Bana verdiği ilk görevler resimli öğrenci föylerini hazırlamak, kürsü kitaplığını sistematik bir düzene sokmak, laboratuvardaki aletleri işler vaziyete getirmektir. Bir görevimde sınavlarda mutlaka öğrencinin oturma düzenini bir kâğıda çizmekti. Laboratuvardaki düzenlemelerim ve aletlerin kalibrasyonu konusunda bana bir özel firmanın teknik elemanları olan Şadi ve Alaattin Beyleri tanıştırmıştı. Ayrıca görevlerim içinde bazen de öğrencimizi onun ön gördüğü şantiye ve fabrikalara götürmek de vardı. Son iki sene Dekoratif Sanatların iç mimarlık öğrencilerine verdiği malzeme derslerini artık bana devretmişti. Oturduğumuz mekân Akademinin zemin katında şimdiki Seramik Ana Sanat Dalının yer aldığı biri küçük, diğeri büyük iki odaydı. Küçük odada hocanın ve benim iki masamız, bir kitaplık, büyük odada ise deney aletleri ve dolaplar yer almaktaydı. Komşu odada ise Nâzımî Yaver Yenal hocanın maket atölyeleri bulunuyordu. Onun en büyük arzusu diğeri yanımızdaki depo olan odayı da alarak öğrencinin de faydalanacağı bir laboratuvar mekânı oluşturabilmektir. Doktora için gittiğim İTÜ Mimarlık Fakültesinin de o zamanlar bir malzeme laboratuvarı yoktu. Taş, agrega, harç, beton, çelik gibi dersler için İnşaat Fakültesinin Malzeme kürsüsünden faydalanılıyordu. Bu vesile orada da Prof. Dr. Niyazi Duman, Prof. Dr. Ferruh Kocataşkın, Prof. Muhittin Binan, Prof. Orhan Safa gibi birçok değerli hocanın fahri asistanlığını da yapıyor ve çeşitli dostlar ediniyordum. Biz ise laboratuvar için öğrencimizi sık sık Yıldız Teknik Okuluna götürüyorduk. Gittiğimiz yer Yıldız Teknik Okulunun cephesi sarmaşık kaplı binasının bodrum katındaki inşaat bölümünün laboratuvar odasıydı. Orada beyaz gömleğini giymiş bir şekilde hocanın da yakın bir dostu olan Mehmet Ali Saraylı hoca güler yüzle bizi karşılar ve çelik, ahşap ve beton üzerinde çeşitli mukavemet deneylerini birlikte yaparlardı. Hatta ben de doktoram için

ağşap deneylerini oradaki Amsler üniversal deney aletinde yapmıştım. Bu nedenle hoca bilimsel çalışmalarda laboratuvarın önemini sık sık vurguluyor ve Akademide de gerçekleşmesini arzu ettiği laboratuvar mekânları için de bana bir proje hazırlatıyordu. Hocanın Yıldız’da bir de mimar asistanı vardı, Güney Sakabaşı. “Yapay Tahta Levhalar” konusunda bir tez hazırlığı içindeydi. Doçent olduktan sonra hocanın yanından ayrıldığını duymuştum.

Son yıllarda bana verdiği not değerlendirmesine uygun olarak sınav kâğıtlarını artık ben okur olmuştum. Ancak sınavda en yüksek notu alan bir öğrencimize de kendi kitabını imzalayıp vermesi onu alan öğrenciyi çok mutlu ediyordu. O yıllarda gerek hocamın gerekse benim ders yüklerimiz çok artmıştı. Hocam Sakarya’daki Mühendislik ve Vatan Özel Okuluna, ben de doktoramı verdiğim için Beşiktaş ve Kadıköy’deki Özel Mimarlık Okullarına gidiyordum. Artık ya Hacı Salih’teki ya da benim mavi Volkswagen’le gittiğim Boğazdaki öğle yemeklerini bir hayli özler olmuştum.

Sevgili ve saygıdeğer hocamla birlikte geçirdiğim 1967-74 yılları arası, sekiz senelik beraberliğim sonucu bir gün profesörler kurulundaki bir toplantıda canını sıkan bir konuşma sonrası Akademiden ayrılma kararı aldığımda çok üzülmuştüm. Kendisini bu karardan vazgeçirip ve gerçekten çok sevdiği Akademiye geri dönmeye razı etmek için büyük uğraş versem de başaramamıştım. Bu sırada benim de İTÜ’de saygıdeğer hocam Prof. Ruhi Kafesçioğlu’nun yönetiminde yaptığım doktoramın üzerinden gerekli yasal süreç geçmiş ve Ziya hocamın yüreklendirmesi ve teşviki ile Akademide doçentlik sınavına başvurmuştum. Ancak artık kürsü başkanım yoktu her ne kadar hocamın da değerli görüşlerinden yararlandığım “Mimaride Brüt Betonlar” konusundaki doçentlik tezim hazırsa da, önümde tamamlanması gereken yabancı dil sınavı, deneme dersi ve kolokyum aşamaları vardı. Burada bana güç veren değerli hocalarım Prof. Utarit İzgi, Prof. Orhan Günsoy ve Prof. Hamdi Şensoy’un desteklerine değinmeden geçemem. Utarit Beyin ben sınava girerken “başaracaksınız” demesi, Orhan Beyin kısa dönem askere giderken kürsü başkanlığını üzerine alması, Hamdi Beyin Bölüm başkanlığı sırasında mekân tahsisi ve malzeme laboratuvarı için yapacağım onarımlar ile alet isteklerimi bütçeye koyarak tahsisat çıkarması unutulacak şeyler değildir. Bir sene sonra laboratuvarımız yeni mekânında onun istediği gibi yenilenmiş, mekânlar arasına kapı açılmış, tezgâh üniteleri yapılmış, lavabolar takılmış, dolaplar getirilmiş, tesisat elden geçirilmiş, yurt içinden ve de yurt dışından alınan yeni aletler ile donanmıştı. Açılışında davetimizi onurlandırıp onun kırmızı kurdele bağlı demir bir çubuğun kopartılması için deney aletinin düğmesine basması, beni ve yeni asistanlarım Y. Mimar Ünver Anıl ile Y. Mimar Nuran Yener olmak üzere tüm davetlileri çok mutlu kılmişti. Daha sonraki yıl Akademideki Osman Hamdi sergi salonunda düzenlediğimiz “Yanlış Malzeme

Kullanımı ve Uygulama Hatalarından” oluşan 200 resimlik fotoğraf sergisinin açılışına da davet ettiğimizde, o da çok sevdiği Akademide ve bizler arasında bulunmaktan duyduğu hazı dile getirmişti.

Zaman zaman kürsü kadromuz zenginleştikçe bazen tek, bazen de topluca gidip değerli hocamız Prof. Ziya Baban’ı ziyaret ediyorduk. Evi Şaşkınbakkal’da ve Bağdat Caddesi üzerinde eskinin Atlantik sinemasının yanında bulunan beş katlı bir apartmanın 2. katında ve mütevazı döşenmiş bir dairede oturuyordu. Gittiğimizde sarışın kibar giyimli, zarif hanımı bizi karşılar ve ikramda bulunurdu. Bildiğim kadarıyla hocamız dönemine göre geç bir yaşta evlenmiş ve çocuğu yoktu. Belki de onun için bizlere sanki evlatları gibi davranır, güler yüzle hal hatır sorar, sık sık da dostları Akademi hocaları hakkında bilgi edinmek isterdi. Hiç unutmam, 3 Mayıs 1981’de yeni çıkan kitaplarımı kendisine sunmak için ziyaretine gittiğimde Yıldız Mühendislik Mimarlık Akademisinin 6 sayılı dergisinde çıkan, 1979 yılındaki Akademik çalışmalar ve aşamalar toplantısındaki konuşmasını, “Sevgili Murat’çığım” diye imzalayıp bana verdi. Yazımı sonlandırırken onun birkaç paragrafında yer alan güzel görüşlerini sizinle paylaşmak isterim. Konuşmasına kendisine bu olanağı veren Sayın Akademi Başkanı Prof. Y. Mimar Süha Toner’e teşekkürlerini sunduktan sonra şöyle devam etmişti.

“Sizlerle ancak eski ve tabii olarak da yaşlı bir hocanın nefesi yettiği kadar konuşacağım. Sizleri överek belki, sözü fazla uzatmadan, yeni doçentlerimize bazı tavsiyelerde bulunacağım. Değerli meslektaşlarım. Şimdi birer (doçent) siniz. Çok çalışarak, alınızın teri ile kazandığınız bu Akademik unvan sizlere (Öğretim) ve (Eğitim) yapma gücü ve sorumluluğu vermektedir. Müstakil ders vererek gerektiğinde kürsü yöneteceksiniz. Bilim alanına da orijinal çalışma ve araştırmalarınızla, kabil olduğu ölçüde, katkıda bulunacaksınız. Sizler, iftiharla tekrarlamak istiyorum, mükemmel bir öğretici, araştırmacı ve idareci olarak Akademi içinde-hatta dışında da- lâyık olduğunuz yerleri alacak, bilim yarışında Akademi bayrağını koşturmaya devam edeceksiniz. Hiçbir şekilde tekrar edilmesi mümkün olmayan –gençlik enerjisi ve heyecanı- ile Akademimizi çok daha az zamanda, çok daha ilerilere ulaştıracaksınız. Evet, çalışmalarını yakından izlemiş olan hocalarınızın samimi inancı budur. Sizler, deminde söylediğim gibi, bu günden itibaren birer öğreticisiniz. Öğrencilerinize bir şeyler öğretebilmek onları mesleklerinde yetiştirmek ve geliştirmekle yükümlüsünüz. Bunun içinde onlara çok yakın olmanız şarttır. Şimdiki halde bir ağabey, ileride bir baba gibi öğrencilerinizi sevecek ve koruyacaksınız. Sevginin en belirgin işareti de feragat ve fedakârlık değil midir?

Genç dostlarım, hayatta “Sevmek için sevmek, sayılmak için de saymak gereklidir.” Öğrencilerinizi seviniz ve onlara hocalık tahtında iken de gereği kadar saygılı olunuz. Öğrencilerinize hiçbir zaman sert davranmayın, onları kor-

kutmaya tenezzül etmeyin. Ayaklarınızın altında, zaman zaman belirebilecek küçük sivrilikleri sadece manevi ağırlığınız düzeltmeye yeter. Evet, tekrar ediyorum, yeter ki siz talebenize yardımcı olun. Bilmek ve anlayabilmek çok farklı özelliklerdir. Bir öğretim üyesi için, tabii her ikisi de vazgeçilmez koşullardır. İyi anlayabilmek için, hoca, öğrencisinin zihnini, kulağını hatta gözünü kendine bağlayabilmeli ve öğrencisi ile bir hususta akort halinde olmalıdır. Öğrencilerin, o güne kadar okuduklarında alıştıkları tarifler, semboller hatta formüller değişik olmamalı, kısaca öğretmen ile öğrencisinin bilimsel dilleri mutlaka aynı olmalıdır. Aksi halde, daima yüksek tutulması gereken (öğrencinin bilimsel kondisyonu) azalır. Derslerinizde bir konudan diğer konuya veya bir düzeyden daha yüksek bir düzeye geçerken, öğrencilerinizin bildikleri kısımlardan başlayarak, kabil olduğu kadar alışık oldukları yöntemle bir müddet devam ediniz. Meşhur bir söz vardır. “İnsanlarla daima akıllarının ereceği düzeyde ve üslupta konuşunuz.”, der. Bu nokta çok önemlidir. Anlaşmak için kafa denkliği ve dil beraberliği şarttır.”

Konuşma bu şekilde sürmüş ve hocam sözlerini ünlü İngiliz matematikçisi ve filozofu olan A. North Whitehead, Fransız düşünürü Jean-Paul Sartre ve Alman filozofu Goethe'den örnekler vermiş ve “Bilimsel araştırma konusunda ise en önemli kural; programlı, disiplinli ve sürekli çalışmaktır. Şunu da hatırlatmakta yarar vardır: Bu gayret mutlaka, hiç görülmemiş, duyulmamış bilinmeyen bir gerçeğin ortaya konulması içindir. Zaten böyle bir şeyin meydana gelmesi de tesadüflerin lütfuna bağlıdır. (En iyi iyunin düşmanıdır) sözü bu haller için söylenmiştir. Onun için çalışırken makul ve mütevazı olmak, fakat neticelerin değerlendirilmesinde üstün dikkati elden bırakmamak lazımdır.” diyerek sonlandırmıştır.

Bu arada hocamla ilgili bazı bilgileri almak için baba tarafından akrabası Sayın Ayşe Semiha Baban'la kurduğum ilişki sonucu ondan gelen fotoğrafları da sizlere aşağıda sunuyorum.

Şekil 12. (a) Ziya Hoca Yurtdışında. [Fotoğraf: A.S. Baban] (solda). (b) Ziya Hoca eşi Nezihe hanımla evinde. [Fotoğraf: A.S. Baban] (sağda).

Bu arada kendisinin Ziya Hocam hakkındaki izlenimlerini de aynen aktarıyorum. “Prof. Ziya Baban ile ilgili bir yazı hazırlıyor olmanız beni çok mutlu etti. Prof. Ziya Baban aile büyüğümüz, çok sevdiğim Ziya Amcam olduğu kadar sakin, titiz ve sevgi dolu bir eğitimciydi de. Doğru bulmadığı bir sözü veya davranışı, yaşadıklarından örnekler aktararak kırıcı olmadan kalıcı biçimde düzeltirdi. Büyüklere “estağfurullah” denmeyeceğinden, “evrak” a çoğul eki takmaktan, bir başarının başımı döndürmemesi gereğinden, manevi değerlere saygılı olmaya kadar ne çok şey öğretilmişti. Hem özlüyorum hem de bu öğretme ve düzeltme işiyaki bugünlerde fazla yorucu olmaz mıydı onun için diye sormaktan kendimi alamıyorum.”

Geriye doğru baktıkça insan anlıyor ki bir hocadan sadece mesleki ders değil birçok hayat dersini de birlikte alıyor. Ancak günümüz yükseköğrenim sisteminde kişi üzerindeki hoca faktörü bir hayli azaltılmış, lisans eğitimini, doktora, doçentliğini ve profesörlüklerini farklı kurumlarda gören veya dışarıdan alan kişilerden oluşan bir topluluk oluşturulmuştur. Ne mutlu ki bizlere böyle hocalara sahip olabildik. Ama önemli olan, onların bu ileri görüşlü, hoşgörülü ve sevecen yaklaşımlarını bizim de kendi çevremize ne ölçüde yansıtmayı, başarabilmemizdi. Kürsü hocalarımıza yönelik bu çalışmalarını bir vefa duygusuyla yerine getiren sevgili meslektaşım Prof. Dr. Halit Y. Ersoy’a, Yard. Doç. Dr. Ümit Arpacıoğlu’na ve hocanın aile yakını olan Sayın Ayşe Semiha Baban’a bu vesileyle teşekkür ederek sözümü noktalamak istiyorum.”

Tekrar, başta merhum Ziya Baban Hoca’mız olmak üzere, bu yazıda adı geçen herkesi saygı ve artık aramızda olmayanları da rahmetle anıyoruz.

Teşekkür

Bu çalışmada belgeler üzerinde araştırma yapma olanlığı sağlayan MSGSÜ Rektörlüğü’ne, katkı ve görüşleri için MSGSÜ Meslek Yüksek Okulu Müdürü Doç. Dr. Sedat Kurugöl’e, bazı fotoğraflar ve teşvikleri için Sayın Prof. Ataman Demir’e, bu konuda katkıları ve değerlendirmeleri için Dr. Ünver Anıl’a ve Prof. Nuran Yener’e ve bizleri yönlendirerek, destekleyen ve bu yazıya büyük katkı sağlayan Sayın Hocamız Prof. Dr. Murat Eriç’e teşekkür ederiz.

06 Aralık 2016

Kaynaklar

- Aksoy, Y., “100. Yılında Yıldız Teknik Üniversitesi Vakıf ve Dernekleri”, YTÜ, YTÜ. AK-2013.0875, İstanbul, 2013, s. 10-23.
 Baban, Z., “Direnci Tel Ölçek İle Şekil Değişimi ve Gerilme Ölçülmesi”, İDMMA Yayınları, UDK 620.1.08, İstanbul, 1969.
 Baban, Z., İDMMA İnşaat Fakültesi Dekanlığı’na veda mektubu; Temmuz, 1981.
 Baban, Z., “Tarık Artel”, Akademi, DGSA Yayınları, sayı:7, yıl 1967.
 Batukan, İ., “Meslekte 40 Yıl”, Türkiye Mühendislik Haberleri Dergisi, Mayıs 1979, s. 36-37.

Belge: 27.01.1949 tarihli GSA Öğretmenler Kurulu Kararı.

Celep, Zekai, “İstanbul Teknik Üniversitesi, İnşaat Fakültesi’nde Betonarme Yapılar Eğitimi”, Betonarme Yapılar Semineri, 29 Mayıs 2008, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul <http://web.itu.edu.tr/celep/files/29.pdf>.

Cezar, M., “Güzel Sanatlar Akademisi’nden 100. Yılda Mimar Sinan Üniversitesi’ne”, MSÜ Yayınları, İstanbul, 1983.

Cumhuriyet Gazetesi, 07.12.1999 tarihli nüsha, sayfa 9.

Ersoy, H.Y ., Arpacıoğlu, Ü., “Belgelerde ve Anılarda “Farklı” bir malzeme hocası: Prof. Tarık Artel ve “20. Yüzyılın ortalarına

dek bir dönem” hakkında”, Tasarım + Kuram Dergisi, MSGSÜ Mimarlık Fakültesi sayı 21, Mayıs 2016, ss. 1-20

https://tr.wikipedia.org/wiki/Sakarya_Devlet_M%C3%BChendislik_ve_Mimarl%C4%B1k_Akademisi
İnşaat Mühendisleri Odası’nın Kuruluş Dönemi, 1.Böl., 1954-1959; Mühendis ve Mimarların Birliği, s.39 http://www.imo.org.tr/resimler/ekutuphane/pdf/16648_03_58.pdf

Yüksek, İ., Soygeniş, M., “Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, 70. Yıl; <http://www.ek.yildiz.edu.tr//images/images/yayinlar/mimarlikyetmisinciyl.pdf>